

Μὴ νομίσῃ τις ὅμως ὅτι ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τάσσω δλους τοὺς ἄνδρας, μᾶλλον δὲ πάστης ἄλλης διαιρετύρομαι ἐντόνως κατὰ τοιαύτης ἰδέας καθὸ εὐτυχήσασα θείᾳ χάριτι ἐν τῷ συζυγικῷ οἴω. Ἀλλ' ίσα ίσα διὰ τοῦτο, δοξίλουεν ἡμεῖς αἱ εὐτυχῶσαι νὰ συνηγορῶμεν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων, ἐν αἷς ἡ ἀποθάρρυνσις καὶ ἡ ἀθυμία ἀπέσθεσαν καὶ αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ παραπόνου. Άς σκεφθῇ λοιπὸν δὲ ἀνὴρ δοτεῖ ἐλείψει μεγάλης σωματικῆς καὶ ίσως νοητικῆς ἀναπτυξεως, ἡ γυνὴ πάστει, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ πληθύραν ἥθικου βίου. Ή μόνωστε, ἐν ᾧ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὔτη διέρχεται τὸν καριόν της, ἡ ἀνάγκη φιλοστόργου ὑποστρέψεως ἐκ μέρους ἴσχυροτέρου καὶ ἀνωτέρου ὄντος γεννῶσιν εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν της πλείστας ὅταν ἰδέας καὶ αἰσθήματα πολλάκις ἀντιμηχόενα πρὸς ἀλληλά, πλὴν ὅλα ἀπολήγοντα εἰς τὸ αὐτὸν σημεῖον — τὸν ἔρωτα. Εἰς τὸν ἄνδρα ἀπόκειται ν' ἀναλύσῃ καλῶς τὸ πολυσύνθετον τοῦτο κρᾶμα, νὰ διευθύνῃ τὰ διάφορα ταῦτα αἰσθήματα εἰς τὸν ἰδιον αὐτῶν ὀχετόν, νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ αὐτὰ τὰ ἐλκττώματα, καὶ τέλος νὰ μὴ ἀφίσῃ τὴν γυναικῶν νὰ αἰσθανθῇ τὴν φοβερὸν ἔκεινον χηρείαν τῆς καρδίας, ητίς δυνομέζεται — τὸ κενόν.

Άς θεωριαθῇ ἔκκαπτος ὅτι ἡ γυνὴ, εἰλικρινῶς ἀγκυρωμένη καὶ κοινωνὸς γενομένη τοῦ ἥθικου καὶ νοητικοῦ οἴου τοῦ συζυγου της, θέλει καταβάλει πᾶσαν φροντίδα περὶ τὴν οἰκογένειαν, οὐχὶ μόνον ὡς καθῆκον, ἀλλ' ὡς ἡδονὴν, διότι τότε δὲ οἰκος μακρὰν τοῦ νὰ ἥνει ἡ ἀφεγγῆς εἰρήτη τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς της, θ' ἀποβῆ ὁ ναὸς, διόπου δὲ ἀνὴρ ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ τῶν αἰσθημάτων θ' ἀναπνέῃ ἀτμοσφαράν μᾶλλον καθαρὰν καὶ ζωογόνον, καὶ διόπου ἡ γυνὴ διὰ τῆς περιπαθοῦς φροντίδος της θὰ τῷ μπενθυμίζῃ ὅτι αἱ ἡλικίαι μεταβάλλονται, αἱ τύχαι ἀλλοιοῦνται, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀκτις τοῦ πρώτου ἔρωτος φωτίζει ἐπί ἀνέσπερος τὸν ἵερον ἔκεινον περιβολὸν!

'Ἐν Ζεύσινθῳ τῇ 28 Δεκεμβρίου 1871.

ΤΙΣ Η ΦΙΔΙΑ.

·Αφίεροῦται τῷ φιλτάτῳ μοι***

○○○

Colui che mai provato non ha il soave diletto di una ingenua e disinteressata emicitia, ignora tutta la felicità che un uomo può ricevere da un altr' uomo.

'Ο ἐνάρετος καὶ γλυκὺς Σιλεῖος Πέλλαικος χάριν μαθητοῦ αὐτοῦ τινος, ὃν πελὸν ἡγάπα, ἔγραψε τὸ «Περὶ καθηκόντων τῶν ἀνθρώπων» ἀξιον μελέτης πόνημά του. Ἐπειθύμουν ἵνα τὴν ἱκανότητα κεκτημένος τοῦ σεβαζοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς γράψω περὶ ἐνὸς τῶν ιερωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, τῆς φιλίας, τὴν δὲ διαιτιθήην ταύτην, ἐκχειλισμα καρδίας εἰλικρινοῦς ἀφιερώσω Σαὶ! Πλὴν παρασάγκας δλους ἀπέχω ἱκανότητος τοιαύτης, καὶ ἀσθενῶς, λίαν ἀσθενῶς καὶ ἀτέχνως θὰ ἐκφράσω ἰδέας τινὰς, μόνον προτέρημα ἐχούσας, τὴν ἀπόδεξιν τῆς πρὸς Σὲ θερμῆς καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας μα.

'Ο ἀνθρωπος, φιλτατέ μοι, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰτερχόμενος προδιατίθεται διπλῶς ἄρρη φορτίον δλον δυστυχῶν. Κλαυθυμηρισμὸς εἶνε ἡ πρώτη φωνή του καὶ δάκρυ παρακολουθεῖ αὐτήν. Εὐτυχῆς ἐάν κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν του δυνηθῇ διὰ μετιάματος ν' ἀποχωρετήσῃ τὸν κόσμον, τὸ φύραμα τοῦτο μειδιαμάτων καὶ δακρύων. Τὸ μειδιαμα τῆς τελευταίας ὥρας ἔξαλειφει τὸν στόνος καὶ τὸ δάκρυ τῆς πρώτης, καὶ οὕτω συνδέονται τὰ δύο ἄκρα. 'Αλλ' ἔξετάσωμεν τὰ ἐν τῷ μεσῷ τοῦ οἴου συμβαίνοντα. Οἱ πρῶτοι εὖς γνωρίζομεν μάλις ἀνοιξαντες τούς τε φυσικοὺς καὶ ἥθικοὺς ἡμῶν δρθαλμούς εἰσὶν οἱ ἡμέτεροι γονεῖς: εὗτοι δημητρί: τὰ πρώτα βήματα της ἡμῶν, οὔτει μᾶς χειραγωγοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Προχωροῦμεν ἀναπτυσσόμετοι, καὶ τότε αἰσθανόμεθα ὅτι εἰνέ τι τὸ ἐλλεῖπον ἐξ ἡμῶν, ἔχομεν ἀνάγκην καρδιας ἐννοούσης τὴν ἰδιαίην μας, πρὸς ἥν γὰς ἐκφράζωμεν ἀπάσσας τὰς ἔγτυπώσεις ἡμῶν,

πᾶσαν χαρὰν, πᾶσαν λύπην μας. Κοι τιδὺ γεννᾶται τὸ αἰσθῆμα τῆς φίλιας. Ὡς δὲ Διογένης τότε πρέπει νὰ ἀνάψῃ τις λύχνου μετ' ήμέραν καὶ νὰ περιφέρηται ἀνάζητῶν τὸν φίλον τῆς ἐκλογῆς του. Ὁποία εὐτυχία ἔλαν τότε τὸν ουναντήσῃ! Ὡλιπός τότε πρέπει νὰ κλίνῃ γόνου καρδίας καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν "Ψύστον διι εὔρε πράγματι ήθικὸν θησαυρόν!" Ὡλιπός καὶ μέγα τῆς φίλιας αἰσθῆμα! Σὲ θεωρῶ ὑπέρτερον καὶ ὑψηλότερον τοῦ ἔρωτος. Πολλοὶ τῶν ποιητῶν ἔξυμηταν αὐτὸν, ἀλλ' ἔχει τι τὸ καταβίθαστικόν. Τὸ συμπέρασμα καρδίας ἔρωτης δὲν εἶναι πάντη ἀμιγὲς κατηγόρων πάθους· τὸ συμπέρασμα δρμώς καρδίας ὑπὸ τοῦ λεροῦ τῆς φίλιας, τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀδόκου φίλιας, αἰσθήματος ἐμφορούμενης εἶναι διι ἔξοχον. Τότε μόνον δὲν ἔρως ἔξυγενίζει τὸν ἀνθρώπον, διε τὴν κλίσιν ταύτην προστατεύει διὰ τῆς εὐλογίας αὐτῆς ή ἐκκλησίας, καὶ αἱ δύο ἔρωτευμέναι καρδίαις μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν ἔρωτικῶν παλμῶν σταματήσασαι· βλέπουσι τὸν γάμον, σύχιως τάφον τοῦ ἔρωτος αὐτῶν, ὡς ἔγραφάν τινες καὶ ἄλλοι ἐπανέλαβον, ἀλλ' ὡς ἀπαρχὴν νέας ζωῆς, ἥρεμου, εὐδαιμονος, ζωῆς ἦν· Θὰ διαγύρωσιν ὡς δύο καλοὶ φίλοι. Οὐδέποτε δύναται ποῦτο νὰ διαμφισθῇ τῇ.

"Οπόσην δὲ λογήν, ὁπόσην ἔχει ἐπιρρεψήν ή φίλια εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς μᾶς τὸ διδάσκει· δὲ δεσπότιος "Ομηρος, δὲ πατήρ τῆς ποιήσεως, διὰ τοῦ παραδείγματος ταῦ "Αγιλλέως καὶ Πατρόλου. Ὁ "Αγιλλέως κολωθεὶς κατὰ τοῦ "Αγραμέμνονος μένει ἐν τῇ σκηνῇ του μὴ θέλων νὰ λάθῃ τὰ δηλα κατὰ τῶν Τρώων, καὶ αὐδὲ δὲ λιμὸς δὲ καταμαρτίων τεս· "Ελληνας τὸν συγκινεῖ, αὐδὲ οἱ καθημεριναὶ ἥτται αὐτῶν πειθαναγκάζουσι τὸν ἥρωα διπάς δράμηη πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν νικωμένων ἀδελφῶν του. Προσέρχεται δὲ Πάτρολος· τοῦτον ἐκλέγουσιν διπάς τὸν μεταπείσην· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐμρένει δὲ ἀγήτητος "Αγιλλέως. "Ο Πάτρολος παρακαλεῖ, δὲ "Αγιλλέως ἀρχεῖται ἐνθιδῶν, καὶ ἡδη παρηγωρεῖ αὐτῷ τὰ δηλα καὶ τὸ ἄρμα του, διπάς οἱ Τρώες ἐκλέβωσιν αὐτὸν ἀνὲ τοῦ "Αγιλλέως καὶ ἵρωπῶσιν εἰς φύγην. Καὶ ποῦτο κατ' ἀρχὰς συμβαίνει. Φευγουσιν εἰς Τρῆς νομίζοντες διι διώκονται ὑπὸ τοῦ ἀτρομήτου ἥρωος "Αγιλλέως, ἀλλὰ διοτυχῶς ἐνονήσαντες διι δὲ Πάτρολος εἶναι δὲ θιώκων αὐτούς, επιτρέπουσι, γικῶς τες· "Ελληνας καὶ φο-

νέουσι τὸν Πάτροκλον. Ὁ "Αγιλλέως μαθῶν τὸν θάνατον τοῦ φίλου του λησμονεῖ καὶ τὴν κατὰ τοῦ "Αγαμέμνονος δργήν του, λησμονεῖ καὶ τὴν Βριετίδα, μόνον ἔχει ἐνώπιόν του τὸ πτῶμα τοῦ προσεγίλοσης Πατρόλου, διπερ ραίνει διὰ τῶν δακρύων του καὶ ἀπαρηγέρητος θλίβει εἰς τὸν ἥρωϊκὸν ἄγκαλας του. Ἀλλ' αὐχνης καὶ δάκρυα πτύουσι καὶ λυγμοὶ σβέννυνται, δργή δὲ καταστρεπτικὴ βρυχᾶται ἐν τοῖς ὄφειμανίσις στήθει τοῦ "Αγιλλέως, διτις αὐλωρεὶ δρμῆ κατὰ τῶν Τρώων, τοὺς τικῆς, σογεύει τὸν ἀργηγὸν οὐτῶν "Εκτορα, διτις ἐφόνευσε τὸν Πάτροκλον, τρυπᾶ τὰ σφυρά του καὶ τρὶς σύρει τὸ πτῶμά του ὅπισθεν τοῦ ἄρματος του πέριξ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας.

"Βετερον παράδειγμα ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, παράδειγμα φίλιας εἰλικρινοῦς, ηἷς οὐδὲ αὐτὸν τὸ ἀπηνῆ τύραννον τῶν Συρακουσῶν Διονύσιον εὔρεν ἀπαθῆ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἀπαλύγασα τὴν σκληρὰ καρδίαν του ἡνάγκασε τὸν ωρὸν καὶ ὑπὸ ἀγριῶν ἐμφορούμενον παθῶν βασιλέα γὰρ ινὴ γόνον πρὸ τῶν ἀειμήστων φίλων Δάσμονος καὶ Φινιίου, ὡς χάριν ἐπικαλούμενος τὸ νὰ συμπαραλάβωσι καὶ τοῦτον ἐν τῇ ἀξιομητήτῳ αὐτῶν δυάδε. Ὁποίαν ἐνδοξὸν νικην κατήγαγες, ὡς ιερὸ φίλιχ, κατακτήσασα καὶ μεταβολοῦσα καρδίαν τόσῳ σκληράν!

"Αλλὰ δὲν ἀρκοῦσαι ταῦτα μόνα! Σὺ, δὲ φυλὴν καὶ θεῖον τῆς φίλιας αἰσθῆμα, ὡς γλιμαρᾶς ἐγρηγίμευσας ἵνα μέγρις ήμῶν καταβῆ δὲ Θέδες. Καὶ τιώντι, εἰς τί ἄλλο δυνάμεθα ν ἀποδώσωμεν τὴν ὑπερφυσικὴν ταύτην συγκατάβασιν; Τί τὸν Θεὸν ἡνάγκασεν ἵνα σάρκα λαβὼν καταβῆ εἰς τὸν κόσμον, πᾶσας τὰς θιωτικὰς πικρίας δοκιμάσῃ, καὶ μαρτυρικὸν τελος λάθη θάνατον; "Η δόξα; "Ογι· "Ο ἔρως; "Βάν τοῦτο ἔγραφον Κοιλελεν εἰσθει αὐτόγρημα βλασφημία. Φιλία, ἀγνὴ πρὸς ἀπαταν τὴν ἀνθρωπότητα φίλια, ἐξετέλεσε τὴν σωτηρίον ἐνανθρώπωσιν τοῦ "Ψύστου. Ὡλιπός καὶ ἔληγη τὴν διάρκειαν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τρύπω διαγονῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τοῦ παραδειγματος καὶ διὰ τῆς διδαχῆς του ἐσύστημα τὴν φίλιαν, τὸ αἰσθῆμα τοῦτο τῆς ἀγάπης, διπερ οὐδὲ ἀπέναγκτο θυσιῶν ἐξασθενεῖ, τούτο σβέννυνται καὶ μετὰ θάνατον. Κατὰ πόσον δὲ παρηγόριας πάροχος εἶναι ἡ φίλια μᾶς τὸ διδάσκει αὐτὸς εὐτος δὲ ἐνανθρώπωσις Θέδες· "Επατζεν, ἐλυπεῖτο ἐκαρδίως ἐφ' έσω προσήγγιζεν ἡ ἐπίσημος ὥρα τῆς μεγάλης

ἐκείνης θυσίας. Ἀδημονῶν ἀνὴλθε τὸ δρός ἵνα δεήθη τοῦ ἐπουρανίου πατρός του ν' ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸ πικρὸν τοῦ Θεανάτου ποτήριον, ὡς εἰς θρύμbos αἴματος κατήρχετο ὁ ἴδρως ἀπὸ τοῦ μετώπου του. "Οτε δὲ κατέβη ἐκεῖθεν καὶ μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ἦλθε, ποῦ ἐξήγησεν ἀνακούφισιν; Ὁποῖον αἴσθημα δλγας πρὸ τῆς εἰς Σάνατον ἀπαγωγῆς του ἤδηνατο νὰ τῷ πιράσκῃ πάραμυθίας; Σὺ, ὦ φίλια, Σὺ μένη ἥσο ἀξία ὡς μήτηρ φιλόστορογες, ν' ἀνοίγης θερμὰς ἀγκάλας, εἰς τὰς δύοις ὡς εἰς ἀπάλην κοιτίδα νὰ νανουρίσῃς τὸ λυτημένον τοῦτο τέκνον Σου. Καὶ τράγματι πρὸς Σὲ, ὦ φίλια, κατέφυγε. Τὴν ἀγίαν αὐτοῦ κεφαλὴν μετὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον ἔκλινεν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ μαθητοῦ, ὃν ἡγάπε. Ὁποῖα ἄραγε σκέψες κατεῖχον τὴν θείαν ἐκείνην διένοιαν! Ὁποῖα ιερὰ αἰσθήματα, ἀπότην ἐνίσχυσιν οὐδὲ ἐδωσαν εἰς πλήμοι τοῦ φιλίου στήθους πρὸς τὸν ἀνθρώπινως πάσχοντα Θεόν! Καὶ ἰδού η γυνία ἐτελέσθη, ἡ δὲ ἀνθρώπητης διὰ παντὸς ἑσωθῆ τῇ ἐκλάμψει τῶν θειῶν ἀργῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἄπειναντι λοιπὸν τοιούτων εὐγενῶν διδαχμάτων ἐκ τοῦ ψυχοῦ τῆς φιλίας αἰσθήματος πορίζουμένων πᾶς νὰ μὴ λατρεύσῃ τις αὐτὴν; Εἴθε; ὦ φίλια, ή παυσώδυνος φλόξ του ἀειποτε νὰ θεωμαίνῃ τὸ στήθος μου· καὶ ζει ἐπέλθῃ ἡ ὥρα καθ' ἣν διωριζόμεσται τοῦ οὐλικοῦ ἀπὸ τοῦ ἀύλου οὐ τελεσθή, εἴθε δάκρυα λίπικά σου νὰ ράνωστε ἀλυγχού σῶμά μου εἰς τὸν τάρον καταβαζόμενον.

Σὺ δὲ, πρεσβύτερη; μοι, ἐάν ποτε μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου λάθης ἀνὰ κείρας τὴν πάροδον ἀφίέρωσιν, ἀναμνή. Ογτι τῆς ἀδέλφου καὶ ἀνεφέλου φιλίας ἡμῶν. Καὶ ἐάν μὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρχω, ἔρχου ἐνίστε ἵνα μοὶ ἀναπολέηται τὸ ιερὸν αἴσθημα τῆς φιλίας, τὸ ἀπόιον ἐξεσποζεν ἐν ταῖς καρδιαῖς ἡμῶν. ἐάν δὲ ἡ ψυχή μου ἀπέλθεσθαι ἐγκαταλεψῃ τὸ σῶμά μου, τοῦτο δὲ ἡσύχως ἀναπαύηται ἐν τοῖς γωνίαις τοῦ κοιμητήριου καὶ κλινον ὅγυρη τῇ ἐτιὰ μὲ τὴν δρόσον τῆς πρωΐας ραίνεται τὸ χῶμα τοῦ τάφου μου, τοῦτο ἀς ραινωτὸν ἐνίστε καὶ τὰ θαλερά τῆς φιλίας. Σου δάκρυα, τὰ δποτε πειραστέραν οὐ μεταπέχωσιν ἀνακούψιαν.

(Εκτὸν Μαΐου 1872)

Γ. Κ. ΣΦΗΚΑΣ.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΤΕΡΨΕΙΣ

ΠΗΓΑΖΟΥΣΑΙ ΕΚ ΤΟΥ Α'. ΠΡΟΣΩΠΟΥ

ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

EXEIN

KATA MANTEGAZAN.

(Συνέχεια καὶ τίλος; ὅρᾳ φυλ. ἀ.)

Ο ἀγθιορόδορος, δ τυχὼν ἀσυνήθους πληρωμῆς, εὕθυμος τρέχει εἰς τὰς ἀγυιὰς, ἐνῷ ἡ ἐν τῷ θυλακίῳ αὐτοῦ χειρὶ σείει ἢ θω. πενει τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, διπερ ζωηρότερον καὶ φριδιότερον ἡχεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὔτελουν διωρίλων. Οὗτος ἀκροαταὶ εὑρφροσύνως τοῦ ἀργυρούχου κροταλισμοῦ, δην κάλλιστα κατὰ τὴν σιγήμην ἐκείνην διακρίνει ἐκ τοῦ χαλκίου, καὶ αἰσθάνεται ἐν τοῖς θυλακίοις του τὸ προσφιλές έλαρς τῆς κισθήσεως τῆς ἀφῆς, διπερ δημως δὲν τὸν κουράζει, ἐνῷ ἐν τῇ φραντασίᾳ αὐτοῦ ἐπιθέωρει τὴν ἀπειράθμον πληθύν τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ αἰτινες πρὸ πολλοῦ μὴ ἐκπληρούμενης δυσανεσγέτον. Πρόσμειδις εἰς δλους μετὰ θριαμβευτικούνθρους φιλικῆς κολαφίζει τὸν μὲν, ἀστετέζεται πρὸς τὸν δὲ, εἰς ἀπαντας ἀπευθύνει εὐχής εὐέλπιδος μέλκοντος. Άς ἐνδικτρίψη σσον περισσότερον δύναται ἐπὶ τῆς δλείας ἐκείνης σιγήμης, διότι δταν κοπάσῃ ἡ ἀφνιάσσεται ὅρδη τῶν πόθων τοι, καὶ οὐτος δειξη αὐτοῖς τὸ πτωχὸν νόμισμα ὅπερ ἔμελε τὴν ἀπληστὸν αὐτῶν πειναν νὰ κορέσῃ, δηξ ἔκυτὸν ἐγκαταλειπμένον καὶ γλευαζόμενον, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πικρὴν τῆς ἀθλιότητος τοῦ σύναισθησιν, πληρώνει ἐν ποτήριον οἰνοπνεύματος εἰς τὸν τελευταῖον τῆς δρμῆς ἐκείνης στρατιώτην.

Ο τραπεζίτης στις κατὰ τὰς τέλευταίς ἡμέρας τοῦ ἔτους κύπτων ἐπὶ τῶν ὑπὸ του ἴδιου ἴδρωτος θερμεγμένων σελίδων τοῦ καθολικοῦ του, σταθμεῖει ἐπὶ